

FURIE EN DE VAGEBOND

Furie, dat is de Grensmaas, het traject waar de rivier in vrije val al het water van het brede bovenstroomse bekken in z'n grindige vlakke opvangt. Het natuurgebied Kerkeweerd ligt centraal in het gebied en toont niet enkel die kracht, maar spreidt ook een waaier aan meegevoerde organismen tentoon die hier een gunstig stekje vinden. We zien natuurlijk wel de littekens in het landschap, ontstaan door de grindwinning, maar dankzij de furie ook de kansen op herstel.

Kerkeweerd, daar voelen we ons telkens weer een vagebond, zwerfend in een milieu dat ons tegelijk vreemd en vertrouwd is, dat ons enerzijds alle kracht ontnemt om zaken op orde te brengen, en anderzijds fascineert en boeit en waar we ons dan ook thuis voelen. En ja, ook Kerkeweerd is een vagebond; enerzijds letterlijk een vage bonte mengelmoes van planten en dieren zoals je ze nog nooit bijeen zag, anderzijds een gebied op de dool, volop in ontwikkeling, met elk hoogwater weer volledig aan een nieuwe ontdekking van zichzelf toe en tegelijk ontwikkelend zonder zich iets aan te trekken van god noch gebod.

De rivier is de furie, geregeld grof uithalend naar de vagebond, de vallei van de Grensmaas, het grootste deel van de tijd zijn ze evenwel liefelijk met elkaar verstrengeld.

Een beeld waar een beeld bij hoort:

De grindtong van 1995; december 1995 komt de Maas het tweede jaar op rij vervaarlijk uit, en slaat daarbij een groot stuk uit de dijk van Kerkeweerd, een grote waaier van grind en zand achterlatend tussen de dijk en de plas. Daar werden in de zomer zo'n 150 soorten hogere planten aangetroffen, meestal karakteristieke soorten van grindig-zandige pionierplekken, alsof de Maas steeds en overall alle basisingrediënten voor z'n natuurkunsten klaar heeft.

De erosiegeul van 2002; het begin van het nieuwe millennium bracht ook enkele hoogwaters die in het zuidelijk deel van het natuurgebiedje een mooie erosiegeul uitsleten. Dit is jarenlang een van de mooiste plekken geweest om mensen te overtuigen van de scheppende kracht van de Maas.

Soorten kunnen soms ook hele boekdelen vertellen over een gebied, en de fascinatie ervan. Van droge kalkminners tot natte voedselminners, het hele gamma aan riviersoorten is aanwezig. Zowel soorten van relictstandplaatsen uit de buurt (Gulden sleutelbloem, Blaassilene en Hondstarwegras) als zeldzaamheden die al geruime tijd uit de Grensmaasvallei verdwenen waren (Harige ratelaar, Akkerdoornzaad en Blauwe leeuwebek), hebben er ondertussen een vaste stek gevonden.

Dieren laten ook niet op zich wachten: Blauwvleugel, Kalkdoortje,

Sikkelsprinkhaan, Buidelmees, Oeverloper, maar ook mindere goden zoals Blauwe reiger, Zomertaling, Roodborsttapuit, Geelgors en nog veel meer, hebben het in dit kleine paradijsje naar hun zin.

Bezemkruid voor haar opmars door Vlaanderen en Nederland: tot 1993 incidenteel aanwezig in het gebied. Via de water- en autowegen was deze Zuid-Afrikaanse immigrant al vanuit Marseille noordwaarts opgerukt om uiteindelijk via de Maas tot aan de poort van Nederland en Vlaan-

deren te komen. Dit kleine gele composiet-cosmopolietje profiteerde mateloos van de hevige hoogwaters en de vele open pioniersgronden om sterk uit te breiden in het gebied. Een basis was gelegd voor de verovering van de lage landen.

De Maasraket op de grindtong: de Pyrenese raket mag ondertussen wel degelijk als Maasraket geboekstaafd worden, de populatie langs de Maas overtreft intussen ruim die in het oorspronkelijke verspreidingsgebied in het Pyrenese hooggebied.

Voorjaar 2009. Ter hoogte van Kerkeweerd krijgt de Grensmaas een nieuwe zomerdijk, een heel eind verder van het stroombed verwijderd dan de oude, die meteen geslecht wordt. Er ontstaan grindvlaktes die gewoon vragen om actie.

De vagebond reageert onmiddellijk en kleurt het hele gebied geel: Bezemkruid, Maasraket, Zwarte toorts, Wouw en Wilde reseda. Het kan niet anders of de furie komt langs als een machtige landschapsarchitect, dit jaar, of volgend jaar of het jaar daarop. Wat er dan gebeurt, zal de vagebond ons leren.

Op die manier zie je hier volop de toekomst ontstaan. Bevers zijn er al een tijdje; sinds ze in 2003 aan de Nederlandse kant van het Grensmaastraject werden uitgezet, hebben ze ook in de Kerkeweerd een woonplaats gevonden. Tijdens de werkzaamheden waren ze zo wat de mascottes van de arbeiders. In 2004 werden in de Kerkeweerd Zwarte populieren aangeplant als zaadbron voor het hele Grensmaasgebied. We zien ze graag aan het werk: de Zwarte populier om grind- en zandbanken vast te leggen en op te hogen, de Bever om voor variatie te zorgen in waterpartijen en oeverzones, door te knagen, af te dammen en te graven.

Hier wordt een droom werkelijkheid. Trekken door de hogere bloemrijke graslanden van Kerkeweerd, na een tocht langs waterpartijen waar de Bevers heersen en over uitgestrekte grindbanken met populierenbosjes. Dan kunnen we het ware gelaat van de furie aanschouwen en de vagebond voelen die verknocht is aan de furie.